

صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران

معاونت سیاسی

اداره پژوهش های سیاسی

جایگاه حقوقی، ارکان و عملکرد

مجمع تشخیص مصلحت نظام

از آغاز تاکنون

فرآورده‌های خبری و تولیدات پژوهشی در بخش‌های زیر قابل دسترس است:

– وب سایت خبرگزاری صداوسیما (سرویس پژوهش) <http://www.iribnews.ir>

پژوهش خبری // دارابی

■ نکات برجسته

- مجمع تشخیص مصلحت نظام به عنوان مرجع حل اختلاف شورای نگهبان قانون اساسی و مجلس شورای اسلامی در سه دهه فعالیت خود ۱۳۰ مصوبه در این خصوص داشته است.
- بندهای یک و هشت اصل ۱۱۰، اصول ۱۱۱ و ۱۱۲ و بند سه اصل ۱۷۷ قانون اساسی، به مجمع تشخیص مصلحت نظام اختصاص دارد.
- بررسی و تصویب سیاست‌های کلی نظام در حوزه‌هایی مانند محیط زیست، قضایی، مسکن و شهرسازی، انتخابات، سیاست‌های اصل ۴۴، سیاست‌های اقتصاد مقاومتی و در رأس آن سند چشم انداز بیست ساله از جمله مصوبات مجمع تشخیص مصلحت نظام است.
- مقام معظم رهبری (در دوره ریاست جمهوری) و آیات عظام: هاشمی رفسنجانی، موحدی کرمانی، هاشمی شاهرودی و آملی لاریجانی ریاست مجمع را بر عهده داشته‌اند.
- هم اکنون فقهای شورای نگهبان، روسای سه قوه، وزیر و رئیس کمیسیون مربوط مجلس شورای اسلامی، دبیر شورای عالی امنیت ملی و رئیس ستاد کل نیروهای مسلح عضو حقوقی مجمع تشخیص مصلحت نظام هستند.
- آمار اعضای حقیقی این نهاد از چهار نفر در دوره اول به ۳۸ نفر در دوره هشتم رسیده است.

■ مقدمه

مجمع تشخیص مصلحت نظام مصداق بارز موفقیت نظام جمهوری اسلامی در نهادسازی و جلوگیری از ایجاد بن‌بست در تصمیم‌گیری‌های کلان است. این نهاد که اواخر دهه اول انقلاب تاسیس شد، مرجع حل اختلاف شورای نگهبان قانون اساسی و مجلس شورای اسلامی در بررسی قوانین، به شمار می‌آید و در سه دهه فعالیت خود ۱۳۰ مصوبه در این خصوص داشته است. در این مدت ۱۱۴ مصوبه مجمع هم به موارد حل معضلات و تدوین سیاست‌های کلی نظام اختصاص داشته است.

در دو سال اخیر و به ویژه از نیمه دوم سال جاری به دلیل تغییر پی در پی رئیس مجمع و نیز بروز اختلاف نظر میان مجلس و شورای نگهبان بر سر لایحه پالرمو (از لوایح چهارگانه "فَت اف")، موضوع جایگاه، کارکرد و وظایف مجمع تشخیص مصلحت نظام بیش از پیش در افکار عمومی مطرح شده است.

با توجه به اهمیت این موضوع در شرایط کنونی و وظیفه رسانه در تبیین جایگاه و کارکرد نهادهای انقلابی، این نوشتار ضمن اشاره به جایگاه قانونی مجمع تشخیص مصلحت نظام، به ارکان، شیوه عمل، ترکیب و عملکرد این نهاد در سه دهه گذشته می‌پردازد. بر این اساس تلاش می‌شود به طور مختصر به این سوالات پاسخ داده شود: مجمع تشخیص مصلحت نظام چرا و چگونه ایجاد شد؟ این نهاد چه جایگاهی در قانون اساسی دارد؟ ارکان مجمع کدامند؟ شیوه کار مجمع چگونه است؟ آیا این نهاد واضع قانون است؟ ریاست مجمع بر عهده چه کسانی بوده است؟ اعضای مجمع چه کسانی هستند؟ مجمع در ادوار مختلف چه عملکردی داشته است؟ روش پژوهش اسنادی است و اطلاعات از پایگاه اطلاع رسانی مجمع تشخیص مصلحت نظام اخذ شده است. برای بررسی موضوع هم از تحلیل آماری بهره گرفته شده است.

■ تاسیس مجمع تشخیص مصلحت نظام

قانون اساسی، برای تضمین اسلامی بودن قوانین، ارسال مصوبات مجلس به شورای نگهبان را الزامی کرده است. با این حال، بروز اختلاف نظر میان مجلسی‌ها و اعضای شورای نگهبان^۱ باعث شد بهمن ۱۳۶۶ مسئولان ارشد کشور در نامه‌ای خطاب امام (ره) از ایشان بخواهند برای حل این نوع اختلافات مرجعی تعیین کنند. امام (ره) در پاسخ به این درخواست، فرمانی صادر کردند که به موجب آن، «مجمع تشخیص مصلحت نظام» تاسیس شد. ایشان تاکید کردند: "حضرات آقایان توجه داشته باشند که مصلحت نظام از امور مهمه‌ای است که گاهی غفلت از آن موجب شکست اسلام عزیز می‌گردد. امروز جهان اسلام نظام جمهوری اسلامی ایران را تابلوی تمام نمای حل معضلات خویش می‌دانند. مصلحت نظام و مردم از امور مهمه‌ای است که مقاومت در مقابل آن ممکن است اسلام پابرهنگان زمین را در زمان‌های دور و نزدیک زیر سؤال برد، و اسلام آمریکایی مستکبرین و متکبرین را با پشتوانهٔ میلیاردها دلار توسط ایادی داخل و خارج آنان پیروز گرداند"^۲.

۱. این اختلاف نظر در دو مورد، بیشتر نمود یافت: قانون اراضی شهری که اساسش بر محدود کردن اختیار مالک بود و قانون کار که آزادی اراده طرفین قرارداد و به خصوص کارفرما را محدود می‌کرد.

۲. صحیفه امام، ج ۲۰، ص ۴۶۳-۴۶۵

■ جایگاه مجمع تشخیص مصلحت نظام در قانون اساسی

پس از بازنگری قانون اساسی در سال ۱۳۶۸ مجمع علاوه بر مشروعیت از ناحیه ولی فقیه، مشروعیت قانونی نیز پیدا کرد. بر اساس اصل ۱۱۲ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران « مجمع تشخیص مصلحت نظام برای تشخیص مصلحت در مواردی که مصوبه مجلس شورای اسلامی را شورای نگهبان خلاف موازین شرع و یا قانون اساسی بداند و مجلس با در نظر گرفتن مصلحت نظام، نظر شورای نگهبان را تأمین نکند و مشاوره در اموری که رهبری به آنان ارجاع می‌دهد و سایر وظایفی که در این قانون ذکر شده است به دستور رهبری تشکیل می‌شود. اعضاء ثابت و متغیر این مجمع را مقام رهبری تعیین می‌نماید. مقررات مربوط به مجمع توسط خود اعضاء تهیه و تصویب و به تأیید مقام رهبری خواهد رسید».

قانون اساسی برخی وظایف دیگر از جمله مشورت دادن به رهبری در تعیین سیاست‌های کلی نظام و حل معضلات نظام که از طرق عادی قابل حل نیست (بندهای یک و هشت اصل ۱۱۰)، انتخاب یکی از فقهای شورای نگهبان به عضویت شورای رهبری و تصویب برخی از تصمیمات شورای رهبری (اصل ۱۱۱)، و عضویت در شورای بازنگری قانون اساسی (بند سه اصل ۱۷۷) را نیز بر عهده مجمع قرار داده است.

همچنین از دو دوره قبل، رهبر معظم انقلاب وظیفه خود را در نظارت بر حسن اجرای سیاست‌های کلی (بند دو اصل ۱۱۰) به مجمع واگذار کردند؛ البته مجمع وظیفه در این خصوص وظیفه ذاتی ندارد و این وظیفه از جانب رهبری به این نهاد محول شده است.^۱

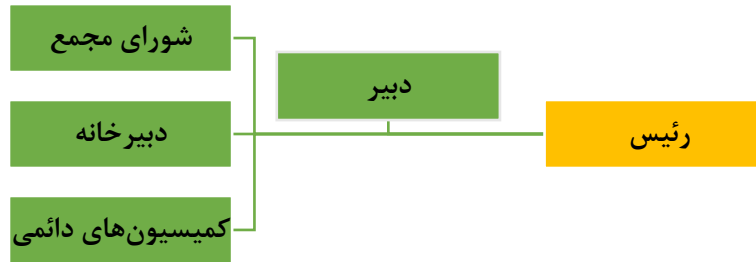
■ ارکان و شیوه کار مجمع تشخیص مصلحت نظام

مجمع تشخیص مصلحت نظام در دو حوزه مأموریتی و پشتیبانی سازماندهی شده است: ۱- حوزه مأموریتی که مستقیماً اهداف مجمع را تأمین می‌کند در قالب کمیسیون‌های دایمی (اقتصاد کلان، بازرگانی و اداری؛ حقوقی و قضایی؛ زیربنایی و تولیدی؛ سیاسی، دفاعی و امنیتی؛ علمی، فرهنگی و اجتماعی؛ موارد خاص و نظارت) تقسیم‌بندی شده است. مرکز تحقیقات استراتژیک نیز در حوزه مأموریتی مجمع و به صورت بازوی مطالعاتی و تحقیقاتی مکمل بدون تداخل در کمیسیون‌های دایمی و شورای مجمع تعریف می‌شود. ۲- حوزه پشتیبانی ستادی و کارشناسی که در دبیرخانه مجمع سازماندهی شده است.^۲

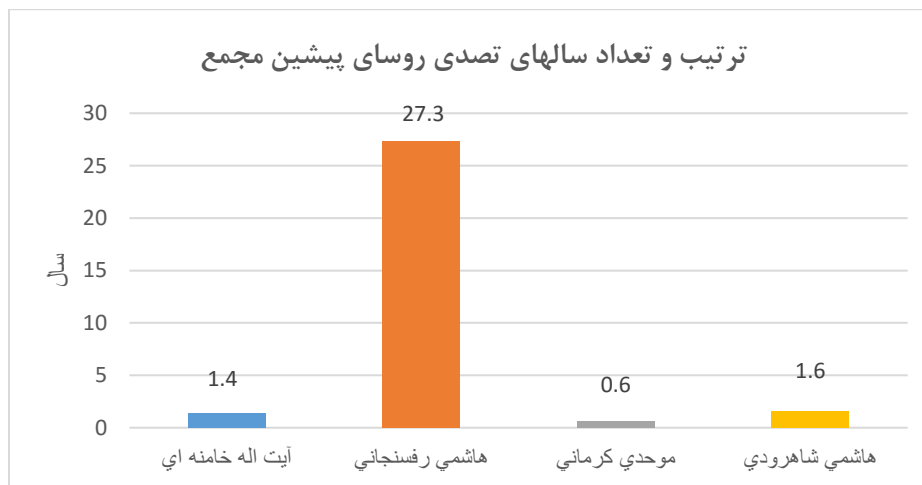
در واقع مجمع تشخیص مصلحت نظام دارای سه رکن شورا، کمیسیون‌های دائمی و دبیرخانه است که زیر نظر رئیس مجمع اداره می‌شود. همه اعضای مجمع اعم از حقیقی یا حقوقی که از طیف‌های مختلف فکری، سیاسی و مدیریتی کشور هستند، از جانب رهبری تعیین می‌شوند.

۱. مجید انصاری، آئین نامه جدید نظارت مجمع تشخیص مصلحت به‌زودی تصویب می‌شود، مصاحبه با خبرگزاری صدا و سیما، ۱۱ دی ۱۳۹۷

۲. پایگاه اطلاع رسانی مجمع تشخیص مصلحت نظام

تا کنون رهبر معظم انقلاب (در دوره ریاست جمهوری) و آیات: هاشمی رفسنجانی، موحدی کرمانی، هاشمی شاهرودی و آملی لاریجانی ریاست مجمع را بر عهده داشته‌اند.

طرح موضوع در مجمع، مطابق ماده ۱۲ آئین‌نامه داخلی مصوب به این شکل است: مصوبه مجلس شورای اسلامی به شورای نگهبان برای اظهارنظر ارسال می‌شود. در صورتی که شورای نگهبان اشکالی بر آن وارد ببیند، نظر خود را به مجلس شورای اسلامی ارائه می‌دهد. نظر شورای نگهبان طبق روال قانونی در مجلس مطرح می‌شود و مجلس پس از رأی‌گیری مجدد مصوبه را به شورای نگهبان ارسال می‌دارد. اگر مصوبه هنوز وافی به نظرات شورای نگهبان نباشد، در صورت توافق دبیر شورای نگهبان و رئیس مجلس، مجدداً در مجلس مطرح می‌شود. در این صورت، اگر مصوبه بیشتر از دو ماه در مجلس بماند و دو طرف به توافق نرسند، مجمع می‌تواند آن را مطالبه نماید؛ مجلس یا شورای نگهبان و یا صاحب لایحه (دولت، قوه قضائیه) هم می‌تواند مصوبه را به مجمع ارسال کند. سپس مجمع تشخیص مصلحت، ماده یا مواد مورد اختلاف مجلس و شورای نگهبان را مورد بررسی قرار می‌دهد و با در نظر گرفتن مصلحت نظام، رأی‌گیری و تشخیص خود را اعلام می‌کند که این تشخیص ممکن است موافق مصوبه مجلس یا موافق نظر شورای نگهبان باشد؛ یا مصلحت را در شق ثالثی تشخیص دهد. پس از آنکه مجمع رأی خود را اعلام داشت مصوبه به مجلس برگردانده می‌شود تا مواد قانونی براساس نظر مجمع اصلاح و طبق اصل ۱۲۳ قانون اساسی برای رئیس‌جمهور ارسال شود. بنابراین مجمع اختیار تغییر و اصلاح و تنظیم قانون

ندارد؛ این نهاد تشخیص دهنده مصلحت است و باید این تشخیص را به مجلس اعلام کند تا مجلس خود به تنظیم و اصلاح مصوبه‌اش بپردازد.^۱

نقش مجمع تشخیص مصلحت در روند حل اختلاف مجلس و شورای نگهبان

۱. حسین مهرپور، مجمع تشخیص مصلحت نظام و جایگاه قانونی آن، تحقیقات حقوقی بهار و تابستان ۱۳۷۱ شماره ۱۰

■ عملکرد مجمع تشخیص مصلحت نظام

مجمع از آغاز تأسیس تاکنون کارگشایی‌های بزرگی در حوزه انجام امور محوله داشته است که بررسی و تصویب سیاست‌های کلی نظام در حوزه‌هایی مانند محیط زیست، قضایی، مسکن و شهرسازی، انتخابات، سیاست‌های اصل ۴۴، سیاست‌های اقتصاد مقاومتی و در رأس آن سند چشم‌انداز بیست‌ساله از جمله آنهاست.^۱

- دوره اول (۱۳۶۶-۶۸)

آیت‌الله خامنه‌ای (رئیس جمهور وقت) در اوایل تأسیس مجمع، ریاست آن را بر عهده داشتند (۱۸ بهمن ۱۳۶۶ تا ۱۳ خرداد ۱۳۶۸). در این دوره مجمع، هم در مقام مرجع عالی تشخیص مصلحت نظام در مواردی که شورای نگهبان مصوبه‌ای را مغایر شرع یا قانون اساسی اعلام می‌کرد و مجلس حاضر نبود طبق نظر شورای نگهبان مصوبه خود را اصلاح کند وارد عمل می‌شد و تشخیص خود را اعلام می‌کرد و هم در برخی موارد قانون تصویب می‌کرد که مهم‌ترین آنها قانون مبارزه با مواد مخدر (آبان ۱۳۶۷) بود. دی ۱۳۶۷ امام‌(ره) در نامه‌ای خطاب به اعضای مجمع تشخیص مصلحت اختیار قانونگذاری را از آن مجمع سلب و صلاحیت آن را محدود به رسیدگی به موارد اختلاف بین مجلس و شورای نگهبان نمودند.^۲ در این دوره مجمع تشخیص مصلحت نظام، هشت مصوبه در موارد مغایرت مصوبه مجلس با نظر شورای نگهبان^۳، ۲۱ مصوبه در موارد حل معضلات^۴، یک استفساریه^۵، و پنج مصوبه در دیگر امور^۶ داشت.

- دوره‌های دوم تا هفتم (۱۳۶۸-۹۵)

با بازنگری قانون اساسی در سال ۱۳۶۸ بندها و اصول ۱۱۰، ۱۱۱، ۱۱۲ و ۱۷۷ به مجمع تشخیص مصلحت نظام اختصاص یافت. هاشمی رفسنجانی رئیس جمهور وقت، از مهر ۱۳۶۸ ریاست دوره‌های دوم تا هفتم این نهاد را بر عهده گرفت. مجمع در دوره دوم (۱۳۶۸-۷۱) ۱۱ مصوبه در موارد مغایرت مصوبه مجلس با نظر شورای نگهبان^۷ و ۱۱ مصوبه در زمینه حل

۱. مجید انصاری، آئین‌نامه جدید نظارت مجمع تشخیص مصلحت به‌زودی تصویب می‌شود، مصاحبه با خبرگزاری صدا و سیما، ۱۱ دی ۱۳۹۷

۲. حسین مهرپور، همان

۳. ۱. تفسیر مواد ۹ و ۱۲ قانون اراضی شهری مجلس شورای اسلامی ۲. قانون وظائف و اختیارات وزیر داگستری در مواردی که اختیارات و وظائف مالی و اداری و استخدام غیر قضایی شورای عالی قضایی به وی تفویض می‌گردد ۳. طرح عدم لزوم اجرای مفاد ماده ۱۴۵ آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی در آغاز دوره سوم مجلس ۴. طرح الزام دولت به تقدیم لایحه توسط مجلس شورای اسلامی در خصوص برنامه زمان‌بندی ممنوعیت تدریجی کشت توتون، تولید و توزیع انواع سیگار و طرح انحلال شورای عالی پزشکی اعزام بیماران به خارج از کشور ۵. اصلاح قانون "واگذاری زمینهای بایر و دایر که بعد از انقلاب به صورت کشت موقت در اختیار کشاورزان قرار گرفته است" ۶. بند «د» ماده ۳ قانون تأسیس مدارس غیرانتفاعی ۷. قانون تشدید مجازات مرتکبین ارتشاء و اختلاس و کلاهبرداری ۸. لزوم بررسی ماهوی لایحه کار در مجمع تشخیص مصلحت نظام

۴. ۱. حل مشکل اراضی بایر ۲. واگذاری اختیار در امر تعزیرات حکومتی به مجمع تشخیص مصلحت نظام ۳. تعیین محورهای چهارگانه برای تحقیقات سازمان بازرسی در امر تعزیرات حکومتی ۴. نظارت بر فعالیتهای مجریان طرح تعزیرات حکومتی ۵. قانون تعزیرات حکومتی امور گندم، آرد و نان ۶. قانون مبارزه با مواد مخدر ۷. پرونده‌های معوقه‌ی تعزیرات حکومتی ۸. تعیین تکلیف کالاهای توقیف شده مجهول‌المالک ۹. اصلاح ماده ۳۵ قانون مبارزه با مواد مخدر ۱۰. قانون تعزیرات حکومتی ۱۱. قانون تعزیرات حکومتی امور بهداشتی و درمانی ۱۲. تعزیرات حکومتی امور گندم، آرد و نان ۱۳. تبلیغات تعزیرات حکومتی بخش غیر دولتی ۱۴. تخصیص پانصد میلیون دلار جهت تأمین کالاهای اساسی، ضروری و حساس ۱۵. قانون تشدید مجازات جاعلین اسکناس و وارد کنندگان، توزیع کنندگان و مصرف کنندگان اسکناس مجعول ۱۶. ماده واحده راجع به منع افزایش قیمت کالاها و خدمات بخش دولتی ۱۷. مصوبه مجمع در خصوص تخصیص یک میلیارد دلار ارز برای کالاهای اساسی ۱۸. تأمین نیاز مالی ستاد مبارزه با مواد مخدر ۱۹. اصلاح مواد از قانون مبارزه با مواد مخدر و الحاق ماده ۲۲ مکرر ۲۰ تفسیر ماده ۲۸ قانون مبارزه با مواد مخدر ۲۱. قانون نحوه وصول مطالبات بانکها

۵. تفسیر ماده ۲۸ قانون مبارزه با مواد مخدر

۶. ۱. آیین‌نامه داخلی مجمع تشخیص مصلحت نظام ۲. واگذاری اختیار در امر تعزیرات حکومتی به مجمع تشخیص مصلحت نظام ۳. تعیین محورهای چهارگانه برای تحقیقات سازمان بازرسی در امر تعزیرات حکومتی ۴. نظارت بر فعالیتهای مجریان طرح تعزیرات حکومتی ۵. آیین‌نامه داخلی مجمع تشخیص مصلحت

۷. ۱. قانون کار ۲. بررسی اختلاف نظر شورای نگهبان و مجلس شورای اسلامی در مورد لایحه متمم بودجه سال ۱۳۶۹ کل کشور ۳. قانون کسب یا پیشه یا تجارت ۴. نحوه رسیدگی به مسائل قضایی مربوط به نمایندگان مجلس شورای اسلامی ۵. آیین‌نامه اجرائی قانون واگذاری زمینهای دایر و بایر که بعد از انقلاب به صورت کشت موقت در اختیار کشاورزان

معضلات^۱، داشت. مجمع در دوره سه ساله سوم هم که تا سال ۱۳۷۴ ادامه یافت، به هفت مورد مغایرت مصوبه مجلس با نظر شورای نگهبان^۲ رسیدگی کرد، یک سیاست کلی به تصویب رساند^۳، برای رفع نه معضل^۴ چاره‌اندیشی کرد و چهار استفساریه^۵ داشت.

از دوره چهارم (۲۷ اسفند ۱۳۷۵) دوره مجمع پنج ساله شد. در این دوره مجمع تشخیص مصلحت نظام در موارد مغایرت مصوبه مجلس با نظر شورای نگهبان ۲۵ مصوبه داشت^۶؛ ۱۲ سیاست کلی به تصویب رساند^۷؛ در زمینه شش معضل راه حل

قرار گرفته است. ۶. تبصره ماده‌ی ۶ مصوبه مجلس شورای اسلامی در خصوص " صدور اسناد مالکیت املاکی که اسناد ثبتی آنها در اثر جنگ یا حوادث غیرمترقبه‌ای مانند زلزله، سیل و آتش سوزی از بین رفته‌اند"^۷. ۷. انتخاب و کیل توسط اصحاب دعوی^۸ نحوه اجرای اصل ۱۷۵ قانون اساسی در بخش نظارت^۹. قانون مجازات اسلامی^{۱۰}. تثبیت تعداد کاندیداها در انتخابات^{۱۱}. نحوه کاهش و حذف تدریجی استعمال دخانیات.

۱. ۱. تعزیرات حکومتی بخش دولتی^۲. تعیین تکلیف باقیمانده قراء، مزارع و املاک مشمول قانون اصلاحات ارضی^۳. قانون تخلفات، جرائم و مجازاتهای مربوط به اسناد سجلی و شناسنامه^۴. تمدید مهلت اجرای قانون واگذاری زمینهای بایر و دایر که بعد از انقلاب به صورت کشت موقت در اختیار کشاورزان قرار گرفته است^۵. قانون تشکیل محکمه عالی انتظامی قضات^۶. تشخیص مصلحت نظام در خصوص "تعیین مهلت اعتراض به نظریه وزارت مسکن و شهرسازی موضوع ماده ۱۲ قانون زمین شهری^۷. قانون تعیین تکلیف اراضی واگذاری دولت و نهادها^۸. قانون اجازه تسهیلات قانونی برای اجرای طرحها و برنامه‌های مصوب سال ۱۳۷۱؛^۹. قانون اصلاح ماده ۳۳ قانون مبارزه با مواد مخدر^{۱۰}. قانون اصلاح مقررات مربوط به طلاق^{۱۱}. قانون تعیین تکلیف عوارض تصویبی شهرداریها

۲. ۱. قانون نحوه رسیدگی و اتخاذ تصمیم مجدد نسبت به تصمیمات و آراء هیأت‌های واگذاری زمین و ستاد مرکزی در مورد اراضی کشت موقت که مورد نقض دیوان عدالت اداری واقع شده و یا بشود^۲. اصلاح تبصره (۱) ماده (۱) قانون نظام هماهنگ پرداخت کارکنان دولت^۳. اصلاح بند (۲) ماده (۲) اصلاحی قانون مالیاتهای مستقیم^۴. قانون تفسیر تبصره‌های ۳ و ۶ "قانون اصلاح مقررات مربوط به طلاق"^۵. "قانون اصلاح ماده ۳۴ قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگلها و مراتع"^۶ و الحاق چند تبصره به آن. ۶. قانون "تمدید ممنوعیت مقرر در قانون ضرورت عدم تخلیه خوابگاههای دانشجویی^۷. طرح اصلاح قانون انتخابات مجلس شورای اسلامی (مورد موافقت اعضا قرار نگرفت و رد شد).

۳. سیاست های کلی برنامه پنج ساله دوم
۴. ۱. قانون رسیدگی به دعاوی مطروحه راجع به احوال شخصیه و تعلیمات دینی ایرانیان زرتشتی، کلیمی و مسیحی^۲. قانون تفسیر مجمع تشخیص مصلحت نظام در خصوص "تعزیرات امور گندم، آرد و نان"^۳. مصوبه مجمع تشخیص مصلحت نظام در خصوص تفسیر ماده واحده تعیین تکلیف اراضی واگذاری دولت و نهادها^۴. قانون تعیین حدود صلاحیت دادرسی و دادگاههای نظامی کشور^۵. قانون تفسیر مصوبه مجمع تشخیص مصلحت نظام در خصوص "حل مشکل اراضی بایر"^۶. قانون "اصلاح قانون تعزیرات حکومتی"^۷. قانون تفسیر قانون تعیین تکلیف اراضی واگذاری دولت و نهادها^۸. قانون "نحوه اعمال تعزیرات حکومتی راجع به قاچاق کالا و ارز"^۹. قانون تفسیر ماده ۳ قانون تبیین حدود صلاحیت دادرسی و دادگاههای نظامی کشور

۵. ۱. قانون تفسیر تبصره‌های ۳ و ۶ "قانون اصلاح مقررات مربوط به طلاق"^۲. قانون تفسیر مصوبه در خصوص "حل مشکل اراضی بایر"^۳. قانون "تفسیر قانون تعیین تکلیف اراضی واگذاری دولت و نهادها و^۴. قانون تفسیر ماده ۳ قانون تبیین حدود صلاحیت دادرسی و دادگاههای نظامی کشور

۶. ۱. قانون اصلاح قانون چگونگی اداره مناطق آزاد تجاری - صنعتی جمهوری اسلامی ایران^۲. قانون الحاق یک تبصره و اصلاح قانون نحوه رسیدگی و اتخاذ تصمیم مجدد نسبت به تصمیمات و آراء هیأت‌های واگذاری زمین و ستاد مرکزی در مورد اراضی کشت موقت که مورد نقض دیوان عدالت اداری واقع شده یا بشود^۳. طرح الحاق یک ماده به باب محاربه قانون مجازات اسلامی مصوب مجلس شورای اسلامی^۴. طرح ممنوعیت استعمال دخانیات در مجامع عمومی^۵. قانون الحاق یک تبصره به ماده ۲ قانون اصلاح مواد از قانون صدور چک مصوب مجلس شورای اسلامی^۶. اصلاح تاریخ تصویب قانون اصلاح مواد از قانون صدور چک^۷. لایحه الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون قرارداد حمل و نقل بین‌المللی کالا از طریق جاده و پروتکل اصلاحی آن^۸. "طرح تخصیص مازاد درآمد سال ۷۵ بودجه کل کشور به شرکت ملی گاز ایران و وزارت جهاد سازندگی"^۹. لایحه اصلاح قانون بیمه آزاد کادر ثابت ارتش و ژاندارمری^{۱۰}. طرح تحویل خودرو به جانبازان انقلاب اسلامی و جنگ تحمیلی^{۱۱}. "اصلاح ماده ۸۲ قانون تأمین اجتماعی و الحاق سه تبصره به آن"^{۱۲}. لایحه معادن^{۱۳}. قانون استفساریه تبصره الحاقی به ماده ۲ قانون اصلاح مواد از قانون صدور چک^{۱۴}. لایحه اصلاح قانون چگونگی اداره مناطق آزاد تجاری - صنعتی^{۱۵}. طرح لزوم رسیدگی دقیق به شکایات داوطلبین رد صلاحیت شده در انتخابات مختلف^{۱۶}. قانون موافقتنامه معاضدت قضایی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت فدراسیون روسیه^{۱۷}. قانون موافقتنامه معاضدت قضایی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و جمهوری آذربایجان^{۱۸}. بررسی آیین نامه داخلی مجلس^{۱۹}. بررسی بودجه سال ۱۳۸۰ کل کشور^{۲۰}. تجدید نظر در مصوبه مجمع، موضوع ماده ۱۹۸ آیین نامه داخلی مجلس شورای اسلامی^{۲۱}. اصلاح قانون تأمین اجتماعی^{۲۲}. لایحه اساسنامه بانک تجارت و توسعه سازمان همکاری اقتصادی "اگو"^{۲۳}. اصلاح ماده (۵۲) قانون انتخابات ارجاعی از مجلس^{۲۴}. بررسی لایحه موافقتنامه کشتیرانی تجاری بین ایران و اسلونی^{۲۵}. بررسی لایحه بودجه ۱۳۸۱ کشور

۷. ۱. سیاست های کلی نظام در بخش شبکه‌های اطلاع رسانی رایانه‌ای^۲. سیاست های کلی نظام در بخش انرژی^۳. سیاست های کلی نظام در بخش امنیت اقتصادی^۴. سیاست های کلی برنامه پنج ساله سوم توسعه^۵. سیاست های کلی نظام در بخش منابع طبیعی^۶. سیاست های کلی نظام در بخش منابع آب^۷. سیاست های کلی نظام در بخش معدن^۸. سیاست های کلی نظام در بخش اقوام و مذاهب^۹. سیاست های کلی نظام در بخش حمل و نقل^{۱۰}. سیاست های کلی نظام در بخش امنیت قضایی^{۱۱}. سیاست های کلی نظام در بخش مشارکت اجتماعی^{۱۲}. سیاست های کلی نظام در بخش امنیت ملی (داخلی، خارجی، دفاعی، فرهنگی و اقتصادی).

ارائه داد^۱ و سه استفساریه^۲ داشت. دوره پنجم مجمع از سال ۱۳۸۰ آغاز شد. در دوره پنجم ۳۹ مصوبه^۳ مجمع، درباره مغایرت مصوبه مجلس با نظر شورای نگهبان، ۱۸ مصوبه^۴ در خصوص سیاست‌های کلی، یک مصوبه درباره حل معضلات و سه مصوبه هم استفساریه^۵ بود. ۴۰ مورد^۶ تشخیص مصلحت در موارد مغایرت مصوبه مجلس با نظر شورای نگهبان، ۱۱

۱. درخواست تفسیر قانون کار در خصوص چگونگی تلقی پزشکی که در مقابل دریافت پورسانت در درمانگاه‌های متعلق به بنیاد مستضعفان ارائه خدمت می‌نمایند ۲. قانون تفسیر "قانون نحوه اعمال تعزیرات حکومتی راجع به قاچاق کالا و ارز" مصوب مجمع ۳. اصلاح قانون مبارزه با مواد مخدر ۴. بررسی موضوع شورای عالی فن‌آوری پیشرفته ۵. تعیین چگونگی انتخاب حقوقدانان شورای محترم نگهبان ۶. اصلاح ماده ۲۹ قانون مبارزه با مواد مخدر

۲. ۱. قانون تفسیر "قانون نحوه اعمال تعزیرات حکومتی راجع به قاچاق کالا و ارز" مصوب مجمع ۲. قانون استفساریه تبصره الحاقی به ماده ۲ قانون اصلاح مواد از قانون صدور چک مصوب مجمع ۳. قانون الحاق یک تبصره و اصلاح قانون نحوه رسیدگی و اتخاذ تصمیم مجدد نسبت به تصمیمات و آراء هیأت‌های واگذاری زمین و ستاد مرکزی در مورد اراضی کشت موقت که مورد نقض دیوان عدالت اداری واقع شده و یا بشود.

۳. ۱. لایحه موافقتنامه کشتیرانی دریایی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری عربی سوریه ۲. لایحه موافقتنامه کشتیرانی دریایی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری اسلونی ۳. لایحه موافقتنامه کشتیرانی دریایی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری مردمی بنگلادش ۴. اصلاح تبصره ذیل ماده ۱۰۴۱ قانون اصلاح مواد از قانون مدنی مصوب ۱۳۷۰ مجلس ۵. تشویق و حمایت سرمایه‌گذاری خارجی ۶. لایحه موافقتنامه همکاری قضایی در زمینه‌های حقوقی، بازرگانی، کیفری، احوال شخصیه، استرداد مجرمان و انتقال محکومان به زندان و تصیفه ترکه‌ها بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری عربی سوریه ۷. طرح الحاق یک تبصره به ماده ۱۱۳۰ قانون مدنی مصوب ۰۳/۰۷/۱۳۷۹ مجلس ۸. لایحه موافقتنامه بازرگانی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری اوکراین مصوب ۱۸/۰۲/۱۳۸۰ مجلس ۹. طرح اختصاص درصدی از درآمد حاصل از پخش مسابقات ورزشی توسط سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران به فدراسیون‌های ورزشی مصوب ۱۹/۱۲/۱۳۸۰ مجلس ۱۰. لایحه الحاق ایران به پروتکل بین‌المللی راه‌آهن ۱۱. لایحه معافیت دستگاهها از پرداخت هزینه دادرسی ۱۲. لایحه موافقتنامه استرداد مجرمان بین ج.ا.ا. ایران و ازبکستان ۱۳. بودجه سال ۱۳۸۲ کل کشور ۱۴. الحاق یک تبصره به قانون واگذاری بیمارستان دکتر شهید بهشتی قم ۱۵. لایحه موافقتنامه بین دولت جمهوری اسلامی ایران و کمیته حقوقی و مشورتی آسیای - آفریقایی برای ایجاد مرکز منطقه‌ای داوری در تهران ۱۶. طرح اصلاح ماده ۱۲۸ قانون آیین‌نامه دادرسی دادگاههای عمومی و انقلاب مصوب ۲۸/۰۶/۱۳۷۸ مجلس. ۱۷. طرح اصلاح ماده ۱۱۶۹ قانون مدنی (حضانة طفل) ۱۸. لایحه الحاق یک تبصره به ماده ۲۹۷ قانون مدنی (دیه اقلیت‌های دینی) ۱۹. لایحه الحاق شش تبصره به ماده (۱) قانون اصلاح ماده (۶۰) و جدول شماره (۲) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و قانون بودجه سال ۱۳۸۲ کل کشور ۲۰. طرح الحاق یک تبصره به ماده (۱) قانون اصلاح ماده (۶۰) و جدول شماره (۲) قانون برنامه سوم توسعه و اصلاح قانون بودجه سال ۱۳۸۲ کل کشور ۲۱. موضوع ماده ۲۱۵ لایحه برنامه چهارم توسعه اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی جمهوری اسلامی ۲۲. طرح اصلاح مواد از قانون خدمت نظام وظیفه عمومی مصوب ۱۳۶۳ ۲۳. طرح سازمان نظام پزشکی جمهوری اسلامی ایران ۲۴. طرح برگزاری مناقصات ۲۵. لایحه الحاق یک تبصره به ماده ۱ قانون اصلاح ماده ۶۰ و جدول شماره ۲ قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و اصلاح قانون بودجه سال ۱۳۸۳ کل کشور ۲۶. لایحه الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون چارچوب سازمان بهداشت جهانی در مورد کنترل دخانیات ۲۷. لایحه استفاده از منابع مالی خارجی ۲۸. لایحه موافقتنامه استرداد مجرمان بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری دمکراتیک مردمی الجزایر ۲۹. لایحه تشکیل و اداره مناطق ویژه اقتصادی جمهوری اسلامی ایران ۳۰. لایحه موافقتنامه همکاریهای حقوقی و قضایی در امور مدنی، تجاری، احوال شخصیه و جزایی بین دولت ج.ا.ا.و دولت کویت ۳۱. لایحه استفساریه ماده (۱۱) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی ج.ا.ا. ۳۲. طرح جرایم سیاسی ۳۳. ممنوعیت قلع ساختمان های آموزشی و پرورشی تابع وزارت آموزش و پرورش ۳۴. حدود صلاحیت و اختیارات شعب دیوان عدالت اداری ۳۵. لایحه موافقتنامه معاضدت و روابط قضایی در موضوعات مدنی و جزایی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری قزاقستان ۳۶. دریافت اجرت‌المثل ایام زندگی مشترک توسط زوجه از مازک زوج ۳۷. طرح استفساریه تبصره ۶ ماده ۹ قانون مطبوعات درباره تغییر دوره انتشار و گستره انتشار ۳۸. طرح استفساریه موارد (۱۲) و (۱۳) قانون اختلافات تأمین و تربیتی، شمول قانون مذکور و جرائم مطبوعاتی ۳۹. آیا قانون اقدامات تأمین شامل حال مطبوعات می‌شود و می‌توان با استناد به مواد ۱۲ و ۱۳ آن قانون نسبت به تعطیلی مطبوعات اقدام کرد؟

۴. ۱. سیاست های کلی نظام در بخش شهرسازی ۲. سیاست های کلی نظام در بخش مسکن ۳. سیاست های کلی نظام در بخش ارتباطات مخابراتی و پستی ۴. چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴ هجری شمسی ۵. سیاست های کلی نظام در مورد برنامه چهارم توسعه ۶. سیاست های کلی نظام در خصوص تشویق سرمایه گذاری ۷. سیاست های کلی نظام برای رشد و توسعه فناوری ۸. سیاست های کلی نظام در خصوص اصل ۴۴ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران ۹. سیاست های کلی نظام در بخش مالی ۱۰. سیاست های کلی نظام برای رشد و توسعه علمی و تحقیقاتی کشور در بخش آموزش عالی و مراکز تحقیقاتی ۱۱. سیاست های کلی نظام برای پیشگیری و کاهش خطرات ناشی از سوانح طبیعی و حوادث غیرمترقبه ۱۲. سیاست‌های کلی نظام در بخش کشاورزی ۱۳. سیاست‌های کلی نظام در بخش صنعت ۱۴. سیاست‌های کلی نظام در خصوص وحدت و همبستگی ملی ۱۵. سیاست‌های کلی نظام برای حفظ شان و استقلال قضات ۱۶. سیاست‌های کلی نظام برای ترویج و تحکیم فرهنگ ایثار و جهاد و ساماندهی امور ایثارگران ۱۷. سیاست های کلی بند «ج» اصل چهل و چهار قانون اساسی ۱۸. سیاست های کلی نظام در خصوص مبارزه با مواد مخدر

۵. ۱. نظریه تفسیری در مورد ماده (۲) قانون نحوه اعمال تعزیرات حکومتی قاچاق کالا و ارز ۲. تفسیر ماده ۴۱ قانون مبارزه با مواد مخدر ۳. استفساریه آیین نامه تعزیرات حکومتی امور گندم، آرد و نان

۶. ۱. لایحه معاهده استرداد مجرمان بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت اکراین ۲. لایحه موافقتنامه استرداد مجرمان بین دولت جمهوری اسلامی ایران و جمهوری قرقیزستان ۳. لایحه انتقال محکومان بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت اکراین ۴. لایحه موافقتنامه معاضدت حقوقی در امور مدنی بین دولت ایران و دولت قرقیزستان ۵. طرح اصلاحیه ماده ۳۳ قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع ۶. لایحه موافقتنامه استرداد مجرمان بین جمهوری اسلامی ایران و جمهوری ارمنستان ۷. طرح دو فوریتی اصلاح تبصره (۳) بند (۳) ماده (۸۰) قانون تأمین اجتماعی اصلاحی ۸. لایحه موافقتنامه استرداد مجرمان بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری آفریقای جنوبی ۹. طرح تجمیع انتخابات دوره هشتم مجلس شورای اسلامی با دوره دهم ریاست جمهوری ۱۰. طرح تعیین وضعیت، ادغام و اصلاح شوراهای عالی ۱۱. لایحه اصلاح قانون دریافت جرائم نقدی

مورد تدوین سیاست کلی^۱ و دو مورد استفساریه^۲ حاصل کار دوره ششم مجمع تشخیص مصلحت نظام است. مجمع در دوره هفتم نیز ۱۱ سیاست کلی^۳ تصویب کرد. اواخر دوره هفتم فعالیت مجمع (۱۸ دی ۱۳۹۵)، آیت‌الله هاشمی رفسنجانی درگذشت. بنا به حکم مقام معظم رهبری، آیت‌الله موحیدی کرمانی ریاست مجمع را تا پایان دوره هفتم بر عهده گرفت^۴.

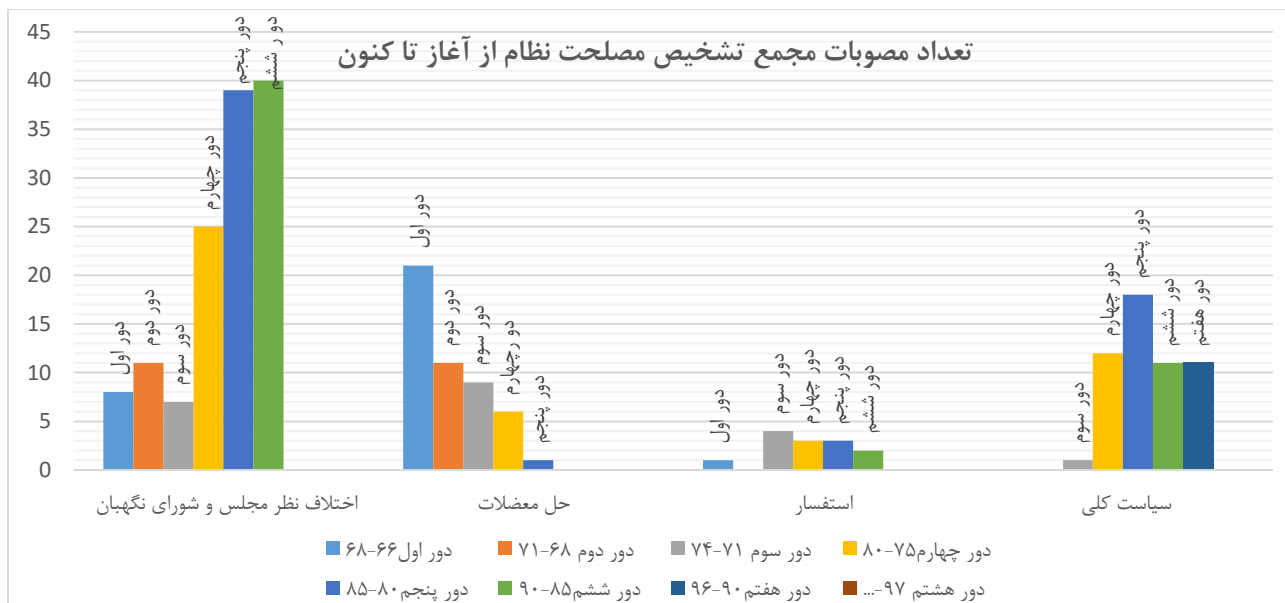
- دوره هشتم (از مرداد ۱۳۹۶)

دوره هشتم مجمع از ۲۳ مرداد ۱۳۹۶ به ریاست آیت‌الله هاشمی شاهرودی آغاز شد. با درگذشت ایشان در سوم دی ۱۳۹۷، آیت‌الله آملی لاریجانی (از نهم دی) ریاست این نهاد را برعهده گرفته است.

از کارفرمایان کارگاههای مشمول قانون تامین اجتماعی که ظرف مهلت مقرر نسبت به ارسال صورت مزد و حقوق بیمه شدگان و حق بیمه مربوط اقدام می نمایند مصوب ۱۳۷۳ و اصلاحات بعدی ۱۲. لایحه اصلاح مواد از قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و اجراء سیاست های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی ۱۳. لایحه الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون سازمان ملل متحد برای مبارزه با فساد ۱۴. طرح اصلاح بند (و) ماده (۱) قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی ج.ا.و جداول مربوط و اختصاص معادل تا دوپست و پنجاه میلیون ۱۵. لایحه الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به موافقتنامه بین المللی روغن و کنسرو زیتون ۱۶. لایحه موافقتنامه معاضدات حقوقی در امور مدنی و کیفری جمهوری اسلامی ایران و جمهوری بلاروس ۱۷. لایحه موافقتنامه معاضدات قضایی در زمینه امور حقوقی و تجاری بین جمهوری اسلامی ایران و جمهوری تونس ۱۸. طرح رفع برخی از موانع تولید و سرمایه گذاری صنعتی ۱۹. لایحه موافقتنامه همکاری حقوقی در امور مدنی و کیفری بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری ارمنستان ۲۰. طرح اصلاح ماده (۶۰) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران ۲۱. طرح اصلاح ماده (۶۰) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران جهت تامین اعتبار کمک به معیشت اقشار نیازمند و کم درآمد ۲۲. لایحه الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون سازمان کنفرانس اسلامی جهت مبارزه با تروریسم بین المللی ۲۳. طرح رفع برخی از موانع تولید و سرمایه گذاری صنعتی ۲۴. لایحه الحاق صندوق بیمه اجتماعی روستاییان و عشایر به فهرست نهادها و موسسات عمومی غیر دولتی ۲۵. طرح الحاق یک ماده و پنج تبصره به قانون اساسنامه سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران ۲۶. طرح اصلاح لایحه قانونی حفظ و گسترش فضای سبز در شهرها مصوب ۱۳۵۹ شورای انقلاب ۲۷. طرح الحاق یک تبصره به قانون ممنوعیت تصدی بیش از یک شغل ۲۸. طرح اصلاح قانون بیمه اجتماعی رانندگان حمل و نقل بار و مسافر بین شهری ۲۹. لایحه انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات ۳۰. طرح بیمه کارگزاران مخابرات روستایی ۳۱. لایحه موافقتنامه تشویق و حمایت از سرمایه گذاری بین کشورهای عضو آکو و پروتکل اصلاحی آن ۳۲. لایحه اصلاح قانون چگونگی اداره مناطق آزاد - تجاری - صنعتی جمهوری اسلامی ایران ۳۳. لایحه موافقتنامه معاضدات حقوقی دو جانبه در امور کیفری بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری هند ۳۴. طرح استفاده از تسهیلات حساب ذخیره ارزی برای حمل و نقل ریلی و عمومی شهرها ۳۵. لایحه موافقتنامه همکاری قضایی بین جمهوری اسلامی ایران و جمهوری اسلامی افغانستان ۳۶. لایحه موافقتنامه انتقال محکومین به حبس بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت قطر ۳۷. لایحه موافقتنامه استرداد مجرمین بین دولت جمهوری اسلامی و دولت قطر ۳۸. لایحه برنامه پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران ۳۹. لایحه موافقتنامه استرداد مجرمان بین ایران و افغانستان ۴۰. لایحه موافقتنامه استرداد مجرمان بین دولت جمهوری اسلامی ایران و هند

۱. سیاست‌های کلی نظام اداری ۲. سیاست‌های کلی پدافند غیرعامل کشور ۳. لایحه بودجه ی سال ۱۳۸۷ کل کشور ۴. سیاست‌های کلی برنامه پنجم توسعه ۵. سیاست های کلی قضایی پنج ساله ۶. سیاست های کلی نظام اداری ۷. سیاست های کلی اصلاح الگوی مصرف ۸. سیاست های کلی در بخش امنیت فضای تولید و تبادل اطلاعات ۹. سیاست های کلی نظام در اشتغال ۱۰. سیاست های کلی آمایش سرزمین ۱۱. سیاست های کلی در خصوص خودکفایی دفاعی و امنیتی
۱. طرح استفساریه قانون اصلاح مواد (۹) و (۱۰) قانون تنظیم بخشی از مقررات تسهیل نوسازی صنایع کشور و اصلاح ماده (۱۱۳) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران ۲. - طرح استفساریه جزء (۳) بند «ب» ماده واحده قانون اصلاح تبصره (۲) الحاقی ماده (۷۶) قانون اصلاح مواد (۷۲) و (۷۷) و تبصره ماده (۷۶) قانون تامین اجتماعی مصوب ۱۳۵۴ و الحاق دو تبصره به ماده (۷۶) مصوب ۱۳۷۱، مصوب سال ۱۳۸۰ مجمع تشخیص مصلحت نظام
۱. سیاست های کلی تولید ملی، حمایت از کار و سرمایه ایرانی ۲. سیاست های کلی ایجاد تحول در نظام آموزش و پرورش کشور ۳. سیاست های کلی اقتصاد مقاومتی ۴. مقررات نظارت بر حسن اجرای سیاست های کلی نظام ۵. سیاست های کلی سلامت ۶. سیاست های کلی جمعیت ۷. سیاست های کلی علم و فناوری ۸. سیاست های کلی «برنامه ششم توسعه» ۹. سیاست های کلی «محیط زیست» ۱۰. سیاست‌های کلی خانواده ۱۱. سیاست های کلی انتخابات

۱۶ بهمن ۱۳۹۵ تا ۲۳ مرداد ۱۳۹۶

■ اعضای مجمع تشخیص مصلحت نظام

تعداد اعضای حقیقی و حقوقی مجمع تشخیص مصلحت نظام از آغاز تاسیس این نهاد تاکنون روند افزایشی داشته است. فقهای شورای نگهبان، روسای سه قوه و وزیر مربوط از آغاز در زمره اعضای ثابت این نهاد بوده‌اند؛ از دوره دوم رئیس کمیسیون مربوط مجلس شورای اسلامی نیز به این اعضا اضافه شد. همچنین از دوره هفتم دبیر شورای عالی امنیت ملی و از دوره هشتم رئیس ستاد کل نیروهای مسلح به مجمع تشخیص مصلحت راه یافتند.

آمار اعضای حقیقی این نهاد نیز از چهار نفر در دوره اول به ۳۸ نفر در دوره هشتم رسیده است. در دوره اول اعضای مجمع بنا به حکم امام (ره) سه دسته بودند: الف: فقهای شورای نگهبان، ب) آیت‌... خامنه‌ای (رئیس جمهور وقت)، هاشمی رفسنجانی (رئیس مجلس وقت)، موسوی اردبیلی (رئیس شورای عالی قضائی)، محمدرضا توسلی، محمد موسوی خوئینی‌ها، میرحسین موسوی (نخست‌وزیر وقت) و ج: سید احمد خمینی برای ارائه گزارش جلسات به امام(ره). از آغاز دوره دوم مطابق دستور رهبر معظم انقلاب تعداد اعضای حقیقی مجمع افزایش یافت؛ بدین ترتیب پنج شخص جدید در دوره دوم به مجمع راه یافتند. در دوره سوم نیز با ورود دو نفر و خروج یک نفر تعداد اعضا به ده نفر رسید^۱. تعداد اعضای حقیقی در دوره چهارم دو و نیم برابر شد؛ به استثنای سید احمد خمینی که اسفند ۱۳۷۳ به رحمت ایزدی پیوست و عبدا... نوری، سایر اعضای حقیقی مجمع ابقا شدند. نام ۱۷ فرد جدید هم به فهرست اعضای حقیقی افزوده شد.^۲ روند افزایش اعضای حقیقی ادامه یافت و تعداد آنها در دوره پنجم به ۳۱ نفر^۳ و در دوره ششم به ۳۵ نفر^۴ رسید. ۲۹ نفر از اعضای دوره ششم

۱. حسن حبیبی و حسن روحانی از اعضای جدید مجمع در این دوره بودند؛ نام یوسف صانعی نیز در زمره اعضای این دوره قرار نداشت.

۲. هاشمی رفسنجانی، امینی نجف‌آبادی، واعظ طبسی، جنتی، امام کاشانی، ولایتی، محمدی ری‌شهری، عسگرآبادی، دری نجف‌آبادی، لاریجانی، میرسلیم، نبوی، فیروزآبادی، آقازاده، زنگنه، محمد هاشمی و نوربخش.

۳. نام مهدوی کنی، نوربخش و موسوی خوئینی‌ها که در دوره های قبل حضور داشتند این دوره در فهرست نبود و آقایان، انصاری، ایروانی، باهنر، حداد عادل، رضایی، عارف، مظفر و ناطق نوری برای نخستین بار به عضویت مجمع درآمدند. کربوبی هم بعد از اتمام دوره نمایندگی در سال ۱۳۸۳ به عضویت مجمع درآمد.

۴. علاوه بر افراد قبلی، آقایان داوودی، محسنی اژه ای، آقا محمدی، فروزنده و دانش جعفری به جمع اعضا افزوده شدند؛ مهدی کربوبی در فهرست این دوره نبود.

در دور هفتم ابقا شدند، نه شخص^۱ جدید به فهرست اضافه شدند و شش نفر از اعضای دوره قبل هم در این دوره حضور نیافتند.^۲ تعداد اعضای حقیقی مجمع در دوره هشتم تغییر نکرد، اما آقایان شبستری، رئیسی، توکلی، صدر، قالیباف و میرمحمدی جایگزین شش عضو قبل شدند.^۳ در مجموع از آغاز فعالیت مجمع تشخیص مصلحت نظام، ۵۷ شخص حقیقی در تصمیم‌گیری‌های آن مشارکت داشته‌اند.

- اعضای حقوقی

ردیف	اعضای حقوقی	دوره اول ۶۸-۱۳۶۶	دوره دوم ۷۱-۱۳۶۸	دوره سوم ۷۴-۱۳۷۱	دوره چهارم ۸۰-۱۳۷۵	دوره پنجم ۸۵-۱۳۸۰	دوره ششم ۹۰-۱۳۸۵	دوره هفتم ۹۶-۱۳۹۰	دوره هشتم ۱۳۹۷...
۱	فقه‌های شورای نگهبان	*	*	*	*	*	*	*	*
۲	رؤسای سه قوه (در دور اول نخست‌وزیر عضو حقوقی بود)	*	*	*	*	*	*	*	*
۳	وزیر یا مسئول در هر یک از موضوعات مورد بحث	*	*	*	*	*	*	*	*
۴	رئیس کمیسیون مربوطه مجلس شورای اسلامی در هر یک از موضوعات مورد بحث	*	*	*	*	*	*	*	*
۵	دبیر شورای عالی امنیت ملی							*	*
۶	رئیس ستاد کل نیروهای مسلح							*	*

- اعضای حقیقی

ردیف	نام	دوره اول ۶۸-۱۳۶۶	دوره دوم ۷۱-۱۳۶۸	دوره سوم ۷۴-۱۳۷۱	دوره چهارم ۸۰-۱۳۷۵	دوره پنجم ۸۵-۱۳۸۰	دوره ششم ۹۰-۱۳۸۵	دوره هفتم ۹۶-۱۳۹۰	دوره هشتم ۱۳۹۷-....
۱	محمد رضا توسلی	*	*	*	*	*	*		
۲	میر حسین موسوی	*	*	*	*	*	*		
۳	موسوی خوئینی‌ها	*	*	*	*	*	*		
۴	سیداحمد خمینی	*	*	*	*	*	*		
۵	یوسف صانعی	*	*	*	*	*	*		
۶	عبداله نوری	*	*	*	*	*	*		
۷	مهدوی کنی	*	*	*	*	*	*		
۸	موحدی کرمانی	*	*	*	*	*	*	*	*
۹	حسن صانعی	*	*	*	*	*	*	*	*
۱۰	حسن روحانی	*	*	*	*	*	*	*	*
۱۱	حسن حبیبی	*	*	*	*	*	*	*	*

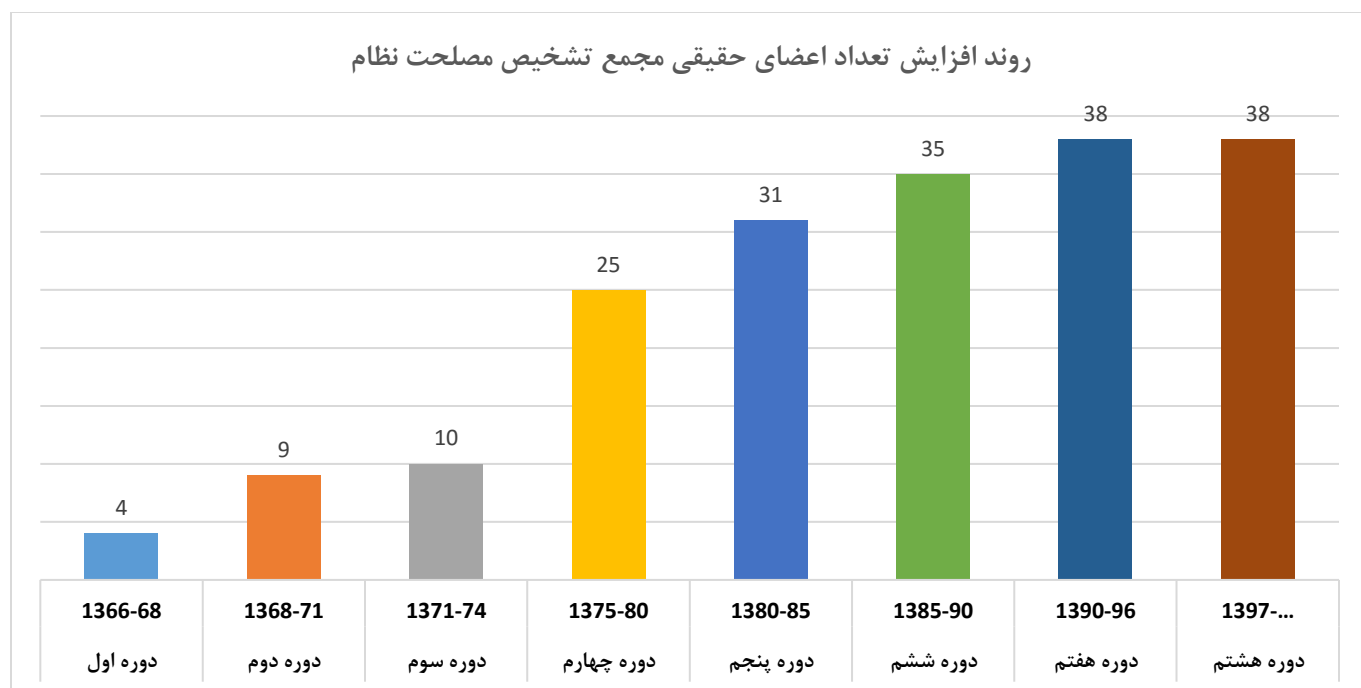
۱. هاشمی شاهرودی، محمدی عراقی، مصباحی مقدم، صفار هرنندی، محمدی، واعظ زاده و وحیدی؛ احمدی نژاد و جلیلی (در سال ۱۳۹۲) به مجمع پیوستند.

۲. امامی کاشانی، میرز حسین موسوی، ری شهری، توسلی، زنگنه و محمد هاشمی

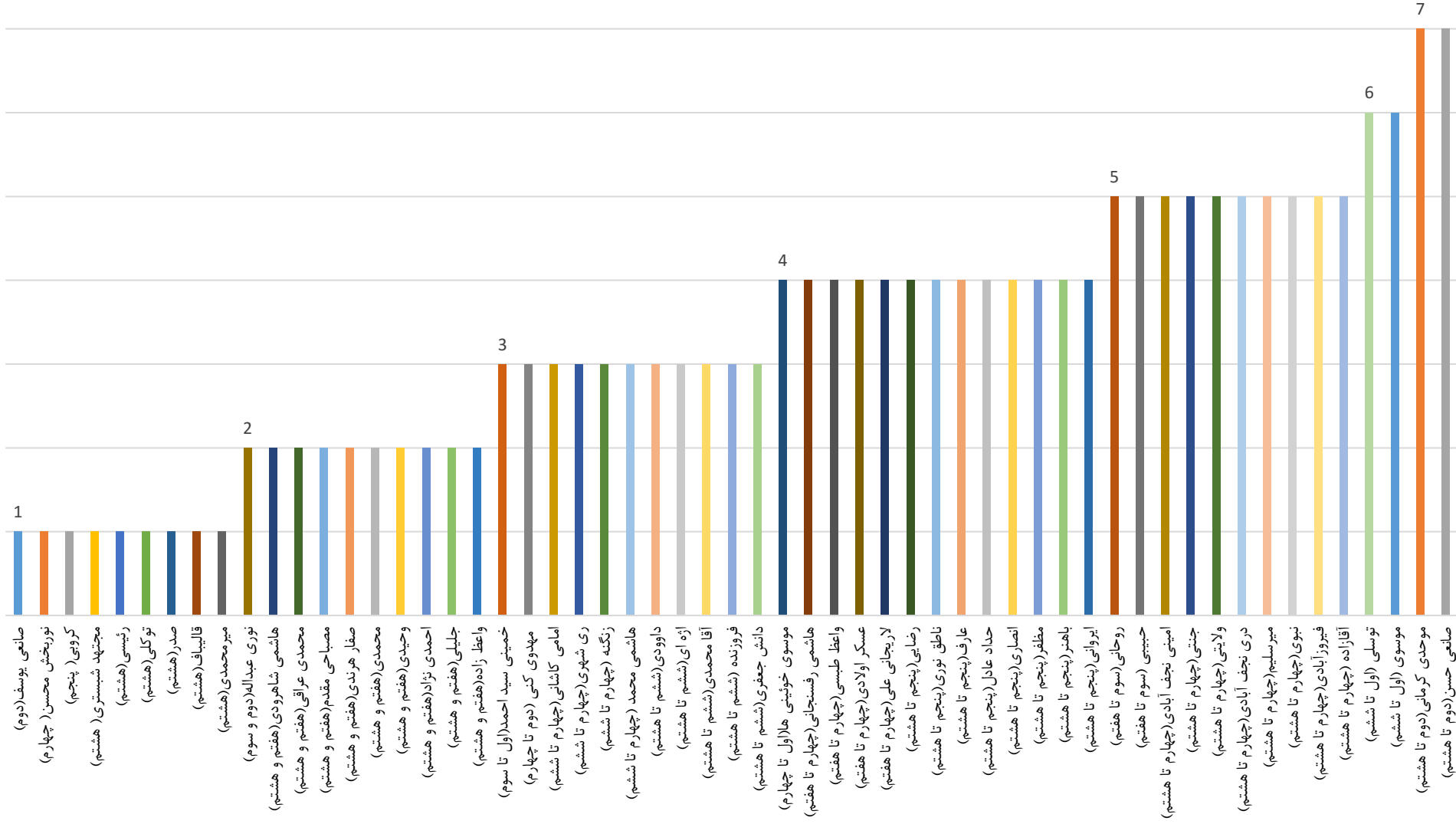
۳. آقایان هاشمی رفسنجانی، واعظ طبسی، عسکر اولادی و حبیبی دار فانی را وداع گفتند؛ روحانی و لاریجانی به عنوان اعضای حقیقی انتخاب نشدند.

	*	*	*	*			هاشمی رفسنجانی	۱۲
*	*	*	*	*			امینی نجف آبادی	۱۳
	*	*	*	*			واعظ طبسی	۱۴
*	*	*	*	*			احمد جنتی	۱۵
		*	*	*			امامی کاشانی	۱۶
*	*	*	*	*			علی اکبر ولایتی	۱۷
		*	*	*			محمدی ری شهری	۱۸
	*	*	*	*			حبیباله عسکراولادی	۱۹
*	*	*	*	*			دری نجف آبادی	۲۰
	*	*	*	*			علی لاریجانی	۲۱
*	*	*	*	*			مصطفی میرسلیم	۲۲
*	*	*	*	*			مرتضی نبوی	۲۳
*	*	*	*	*			حسن فیروزآبادی	۲۴
*	*	*	*	*			غلامرضا آقازاده	۲۵
		*	*	*			بیژن زنگنه	۲۶
		*	*	*			محمد هاشمی	۲۷
				*			محسن نوربخش	۲۸
*	*	*	*	*			محسن رضایی	۲۹
*	*	*	*	*			ناطق نوری	۳۰
*	*	*	*	*			محمد رضا عارف	۳۱
*	*	*	*	*			حداد عادل	۳۲
*	*	*	*	*			مجید انصاری	۳۳
*	*	*	*	*			حسین مظفر	۳۴
*	*	*	*	*			باهنر	۳۵
*	*	*	*	*			محمد جواد ایروانی	۳۶
				*			کروبی	۳۷
*	*	*	*	*			پرویز داوودی	۳۸
*	*	*	*	*			محسنی اژه ای	۳۹
*	*	*	*	*			علی آقا محمدی	۴۰
*	*	*	*	*			محمد فروزنده	۴۱
*	*	*	*	*			داوود دانش جعفری	۴۲
*	*	*	*	*			هاشمی شاهرودی	۴۳
*	*	*	*	*			محمدی عراقی	۴۴
*	*	*	*	*			مصباحی مقدم	۴۵
*	*	*	*	*			محمد حسین صفارهرندی	۴۶
*	*	*	*	*			حسین محمدی	۴۷
*	*	*	*	*			احمد وحیدی	۴۸
*	*	*	*	*			محمود احمدی نژاد	۴۹
*	*	*	*	*			سعید جلیلی	۵۰
*	*	*	*	*			صادق واعظ زاده	۵۱
*	*	*	*	*			مجتهد شبستری	۵۲
*	*	*	*	*			ابراهیم رئیسی	۵۳

*								احمد توکلی	۵۴
*								محمد صدر	۵۵
*								محمدباقر قالیباف	۵۶
*								محمد میر محمدی	۵۷

سالهای عضویت افراد حقیقی در مجمع تشخیص مصلحت نظام

■ جمع‌بندی

مجمع تشخیص مصلحت نظام که در پی بروز اختلاف‌نظر میان مجلسی‌ها و اعضای شورای نگهبان به تدبیر امام(ره) تاسیس شد، پس از بازنگری قانون اساسی در سال ۱۳۶۸ مجمع از ناحیه قانون نیز مشروعیت پیدا کرد. بندهای یک و هشت اصل ۱۱۰، اصول ۱۱۱ و ۱۱۲ و بند سه اصل ۱۷۷ قانون اساسی، به مجمع تشخیص مصلحت نظام اختصاص دارد. این نهاد اختیار تغییر و اصلاح و تنظیم قانون ندارد و باید این تشخیص مصلحت را به مجلس اعلام کند تا مجلس خود به تنظیم و اصلاح مصوبه‌اش بپردازد.

اعضای مجمع اعم از حقیقی یا حقوقی که از طیف‌های مختلف فکری، سیاسی و مدیریتی کشور هستند، از جانب رهبری تعیین می‌شوند. آمار اعضای حقیقی این نهاد از چهار نفر در دوره اول به ۳۸ نفر در دوره هشتم رسیده است. در مجموع از آغاز فعالیت مجمع تشخیص مصلحت نظام، ۵۷ شخص حقیقی در تصمیم‌گیری‌های آن مشارکت داشته‌اند.

مجمع از آغاز تأسیس تاکنون کارگشایی‌های بزرگی در حوزه انجام امور محوله داشته است که بررسی و تصویب سیاست‌های کلی نظام از جمله سند چشم‌انداز بیست ساله در رأس آنهاست.

